

ZADEVA: Zakon o interventnih ukrepih za razvoj Slovenije

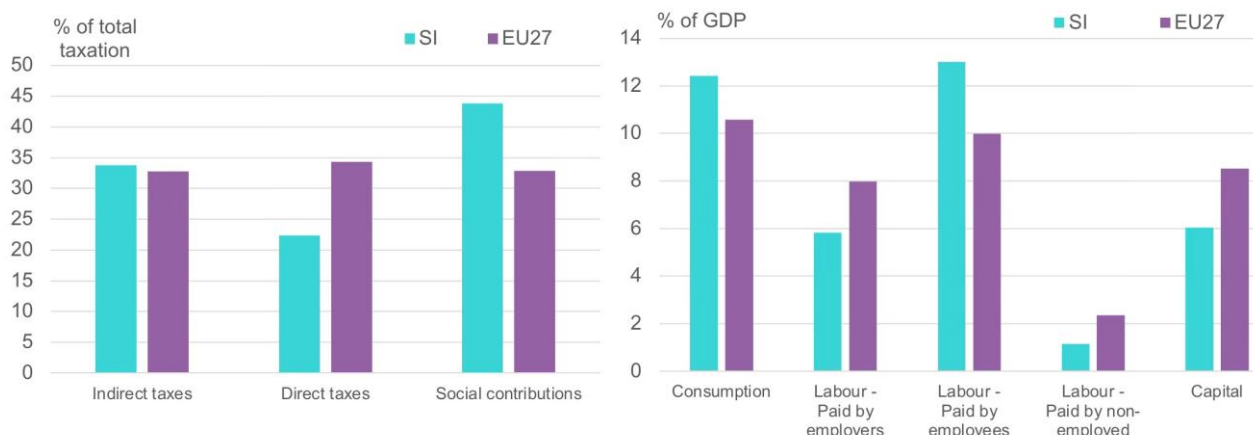
I. - Navedbe predlagatelja v spremnem besedilu

I.1 - Slovenija je med davčno najbolj obremenjenimi državami v OECD

Predlagatelj navaja, da se "Slovenija uvršča med davčno najbolj obremenjene države v OECD. Slovenski delež vseh davčnih prihodkov (skupaj z davki in prispevki) v bruto domačem proizvodu (BDP) za leto 2024 po oceni Mednarodnega denarnega sklada predstavlja kar 44,2 % BDP."

Po podatkih Evropske komisije, znašajo prihodki države od indirektna obdavčitve (DDV, carine...) 13% BDP, od davka na osebni dohodek 5,3% BDP, od davka na dobiček pa 2,7 % BDP. Prihodki države iz naslova prispevkov znašajo 16,9% BDP (5,8% za delodajalce in 11% za delavce)¹. Za EU-27 znaša razmerje za indirektno obdavčitev 12,9%, davek na osebni dohodek 9,6%, davek na dobiček 3,1%, prispevki pa 13% (7,1% za delodajalce in 5,9 za delavce).

Graph SI.1: Tax revenues by main taxes, 2024 (in % of total taxation (left graph) and in % of GDP (right graph))

Slovenija torej ni med davčno najbolj obremenjenimi državami, ampak iz podatkov izhaja, da je naš davčni sistem usmerjen v zagotavljanje storitev socialne blagajne preko direktnega financiranja javnih blagajn skozi prispevke. Zaradi tega je v Sloveniji višja obremenitev s prispevki, nižja pa z davki. Iz podatkov je tudi razvidno, da ima Slovenija nižje davke na osebni dohodek, predvsem pa ima nizek davek na dobiček in kapital, breme prispevkov pa je neenakomerno razporejeno med delavce in delodajalce, pri čemer nasprotno s povprečjem EU, večji del odpade na delavce.

Po navedbah UMAR se je povprečna letna gospodarska rast v postepidemskem obdobju umirila, a je presegala povprečno v EU. Zaostanek v BDP na prebivalca po kupni moči (merilo gospodarske razvitosti) za povprečjem EU se je (po upočasnitvi dohitevanja med epidemijo) v letih 2022 in 2023 nekoliko intenzivneje zmanjševal, v letu 2024 pa je (po predhodnih podatkih Eurostata) dohitevanje zastalo. Vrzel v gospodarski razvitosti izhaja iz podpovprečne produktivnosti dela, kjer je bil proces konvergence po svetovni finančni krizi ob šibki investicijski aktivnosti močno upočasnjen².

¹ Evropska komisija - Data on Taxation trends: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/economic-analysis/data-taxation-trends_en#summary-tables-by-country

² UMAR - Poročilo o razvoju 2025

I.2 - Davčni primež

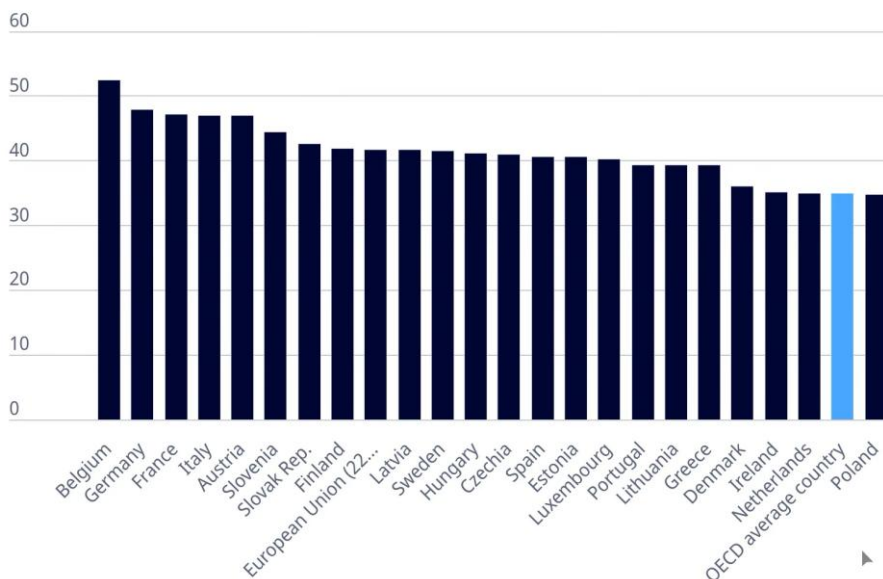
Predlagatelj navaja, da se "Slovenija po davčnem primežu³ umešča na 6. mesto med državami OECD. To zmanjšuje zasebno potrošnjo, spodbudo za inovacije, produktivnost in gospodarsko rast."

Davčni primež je v Sloveniji res višji od povprečja, in znaša 44,6 %. Potrebno pa je upoštevati, da je povprečni davčni primež v EU (41,7 %) višji od OECD (34,9 %). V vseh državah članicah EU razen na Poljskem, je davčni primež višji od povprečja OECD⁴. Upoštevati je potrebno tudi da so plačni sistemi med državami zelo različni. Tako se v Sloveniji v bruto plačo, ki je izplačana zaposlenim za delo v okviru delovnega razmerja, ne všteta povračila stroškov prevoza na delo in z dela, za prehrano in regresa za letni dopust, zato v izračun davčnega primeža OECD niso vključeni.

Zasebna potrošnja, izražena v standardih kupne moči v Sloveniji je nižja od ravni EU. Podatki za 2024 kažejo, da je razmerje do povprečja EU 86 %⁵. Ne drži pa trditev, da se zasebna potrošnja zmanjšuje, saj se je v razmerju do povprečja EU dvignila od leta 2020, ko je znašalo razmerje 81%.

Tax wedge

% of labour cost, 2024

Podatki kažejo, da ima 5 od 8 držav (63%), ki imajo davčni primež višji od povprečja EU višjo zasebno potrošnjo, to so Belgija (113%), Nemčija (119%), Francija (106%), Avstrija (114%) in Finska (102%).

Podatki tudi kažejo, da zasebna potrošnja v državah z nižjim davčnim primežem ni nujno višja od povprečja EU, kar izkazuje primer Poljske, Irske, Grčije, Litve, Portugalske, Estonije, Španije, Češke, Madžarske in Latvije. V 71% državah, ki imajo davčni primež nižji od povprečja EU je tudi zasebna potrošnja nižja od povprečja EU.

Navedeni podatki torej nakazujejo na to, da davčni primež na zasebno potrošnjo ne vpliva v takšni meri, kot predlagatelj navaja.

³ Davčni primež pomeni razliko med skupnimi stroški dela, ki jih plača delodajalec, in neto plačo, ki jo delavec dejansko prejme.

⁴ OECD - Tax Wedge: <https://www.oecd.org/en/data/indicators/tax-wedge.html>

⁵ Podatki SURS

Tudi korelacija med davčnim primežem in investicijami nima podlage v statističnih podatkih. Po teh so namreč države z višjim davčnim primežem od povprečja EU v raziskave in razvoj v letu 2024 vložile 177,58 mrd €, kar je 76% vseh investicij za ta namen, ki so bile namenjene v EU.

Table 1. Countries: R&D investment (in EUR billion) and number of companies, 2024

EU countries	Companies	R&D	Non-EU countries	Companies	R&D
Germany ↑	109 (110)	114.6	US	674 (705)	680.8
France ↑	53 (52)	46.4	China	525 (518)	233.2
Sweden	26 (26)	17.4	Japan	192 (183)	112.4
Netherlands	24 (19)	12.5	South Korea	41 (41)	45.2
Denmark	23 (20)	11.3	UK	57 (55)	38.7
Italy ↑	21 (21)	10.5	Switzerland	37 (37)	34.9
Spain	13 (12)	6.5	Taiwan	56 (52)	27.8
Finland	12 (9)	5.8	Canada	23 (24)	8.5
Belgium ↑	11 (12)	4.1	Australia	9 (9)	6.9
Austria ↑	10 (13)	1.8	India	17 (17)	6.4
Ireland	8 (6)	1.4	Israel	19 (19)	4.7
Luxembourg	2 (1)	0.37	Singapore	7 (7)	2.7
Poland	1 (1)	0.25	Saudia Arabia	2 (2)	1.9
Portugal	2 (2)	0.24	Brazil	5 (5)	1.9
Hungary	1 (1)	0.24	Uruguay	1 (1)	1.6
Slovenia ↑	1 (1)	0.18	Norway	2 (2)	0.96
Romania	1 (1)	0.09	12 other countries	15 (15)	3.6
Total EU	318 (308)	233.7	Non-EU Total	1 682 (1 692)	1 212.5

Notes: Figures in brackets show the number of companies in the 2024 edition of the Scoreboard.

Source: The 2025 EU Industrial R&D Investment Scoreboard, European Commission, JRC/DG R&I.

Tudi povezava med produktivnostjo in davčnim primežem ni izkazana. Rast produktivnosti je bila v treh državah z višjim davčnim primežem od povprečja v EU, v letu 2025 nadpovprečna, med njimi je na prvem mestu Slovenija. V treh državah je bila rast produktivnosti nižja od povprečja, v eni je bila enaka povprečju EU, za eno državo pa ni podatka⁶. V letih 2023 in 2024 je Slovenija dosegala 85 % povprečne produktivnosti dela v EU, s čimer je bila drugo leto zapored malenkost presežena doslej najvišja vrednost iz leta 2008⁷.

	1999-2025	1999-2008	2008-2019	2019-2025	2024	2025
European Union	1.1	1.5	1.1	0.5	0.2	1.4
Euro area	1.0	1.3	0.9	0.4	-0.2	1.0
Belgium (*)	0.9	1.8	0.2	0.7	1.3	:
Bulgaria	3.1	3.2	2.8	3.6	4.4	1.9
Czechia	2.1	4.7	1.6	-0.6	-0.6	0.4
Denmark	1.0	0.6	1.6	0.6	3.0	1.9
Germany	1.9	3.4	1.1	1.0	-0.3	0.4
Estonia	1.8	4.7	2.3	-3.0	-0.6	1.2
Ireland	1.1	0.8	1.2	1.5	0.5	10.5
Greece	-0.4	4.4	-3.5	-1.6	0.8	2.6
Spain	0.5	-1.4	1.5	1.8	1.2	0.7
France	0.3	0.9	0.4	-0.8	0.0	1.5
Croatia	3.1	4.8	1.7	3.0	-0.7	2.1
Italy	0.7	0.8	1.1	-0.2	-1.4	-0.6
Cyprus	1.6	2.0	1.3	1.5	1.6	1.4
Latvia	4.5	7.7	3.0	2.7	0.9	4.2
Lithuania	3.7	6.0	3.2	1.5	0.3	2.8
Luxembourg	-0.8	0.4	-0.5	-3.1	-0.7	0.0
Hungary	2.5	4.0	1.5	2.1	0.4	0.0
Malta (*)	1.3	-0.9	2.3	2.5	2.3	-0.8
Netherlands	1.6	2.2	1.2	1.4	-0.2	2.7
Austria	0.8	1.3	0.9	0.0	-0.8	0.1
Poland	2.6	1.9	2.8	3.2	4.9	4.1
Portugal	0.5	-0.1	1.2	0.0	1.3	0.0
Romania	4.4	6.5	4.4	1.2	-2.9	3.9
Slovenia	1.8	3.0	1.8	0.3	-0.7	2.8
Slovakia	1.8	1.6	0.3	4.8	1.7	1.6
Finland	0.8	2.7	0.4	-1.4	1.3	1.4
Sweden	1.6	2.7	1.5	0.0	1.3	2.5
Iceland	1.8	1.8	1.5	2.3	-2.3	2.0
Norway	2.2	3.1	2.0	1.1	1.0	0.6

(*) Belgium: calculation based on 2019-2024; Malta: calculation based on data from 2000 to 2008
: not available

Source: Eurostat (online data code: nama_10_ip_ulc)

⁶ EUROSTAT: Real labour productivity per hour worked: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Real_labour_productivity_per_hour_worked_by_country_v2.png

⁷ Letno poročilo UMAR 2025

I.3 - Strokovna priprava zakonodajnega gradiva in vpliv na razpravo v zakonodajnem postopku

Predlagatelj se na več mestih sklicuje na mnenja in članke, ki so objavljeni na različnih spletnih straneh. Poleg primerjave predlagateljevih navedb z uradnimi podatki, to še dodatno poudarja dvom v strokovno utemeljenost in preiščljenost predloga. Navedbe, kot so "prof. dr. Robert Spruk iz Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani meni..." ne morejo biti razlog, na katerem lahko temelji zakonodajno gradivo. Poseg v sistem, še posebej na ravni, ki jo naslavlja predmetni predlog, ni dopusten na podlagi mnenj, ampak mora temeljiti na strokovnih ugotovitvah, skupaj z predlogi sprememb, učinki in finančne posledice katerih morajo biti predvidljivi. To omogoča tudi učinkovito in relevantno razpravo v samem zakonodajnem postopku, medtem ko navajanje člankov in mnenj posameznikov zakonodajno razpravo spreminja v polemiziranje.

I.4 - Stopnja tveganja revščine

Predlagatelj pravilno trdi, da se je stopnja tveganja revščine in stopnja socialne izključenosti v letu 2025 v primerjavi z letom 2024 zvišala za 1,1 %. Nahaja se na ravni iz leta 2015. V zadnjih letih je bila ta najvišja leta 2014, nato je začela upadati do leta 2021, ko se je začela postopoma zviševati⁸.

Osnovni kazalniki revščine in socialne izključenosti, Slovenija, letno

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stopnja tveganja revščine (% oseb)	12,7	13,6	13,5	14,5	14,5	14,3	13,9	13,3	13,3	12,0	12,4	11,7	12,1	12,7	13,2	14,3

Razlog za zvišanje stopnje tveganja revščine je v tem, da se je prag tveganja revščine dvignil za 40,00 €. Če bi ta ostal enak, kot v letu 2023, bi se stopnja tveganja revščine znižala za 0,1%⁹. Ker je prag tveganja revščine določen kot 60 % mediane ekvivalentnega neto dohodka¹⁰, je dvig praga dejansko rezultat dviga dohodkov. Dvig stopnje tveganja revščine pa je delno rezultat tega, da je bila porazdelitev dviga plač takšna, da je bil ta višji pri osebah z višjimi dohodki, pri tistih z nižjimi dohodki pa je bil prenizek, saj se jim ta ni dovolj povišala, da bi kljub povprečnemu dvigu plače ostali nad pragom tveganja revščine. Predlagani ukrepi v predlogu interventnega zakona, kot so uvedba t.j. razvojne oz. socialne kapice in znižanje dohodnine za oddajanje premoženja v najem, pa gredo ravnoma v smeri razbremenjevanja najbogatejših in bodo ta razkorak med najrevnejšimi in najbogatejšimi prebivalci Slovenije le še povečali.

I.5 - Privlačnost gospodarskega okolja

Predlagatelj navaja, da postaja gospodarsko okolje v Sloveniji vse manj privlačno, saj ima Slovenija daleč najvišjo rast stroškov dela v EU. Po trditvah predlagatelja so se ti v zadnjem četrtletju 2025 povišali za 17,1 %, kot posledica izplačila zimskega regresa. Sklicuje se na navedbe Slovensko-nemške gospodarske zbornice, ki izpostavlja visoko davčno obremenitev, stroške dela, zapletene upravne postopke in nepredvidljivost gospodarske politike.

⁸ SiStat

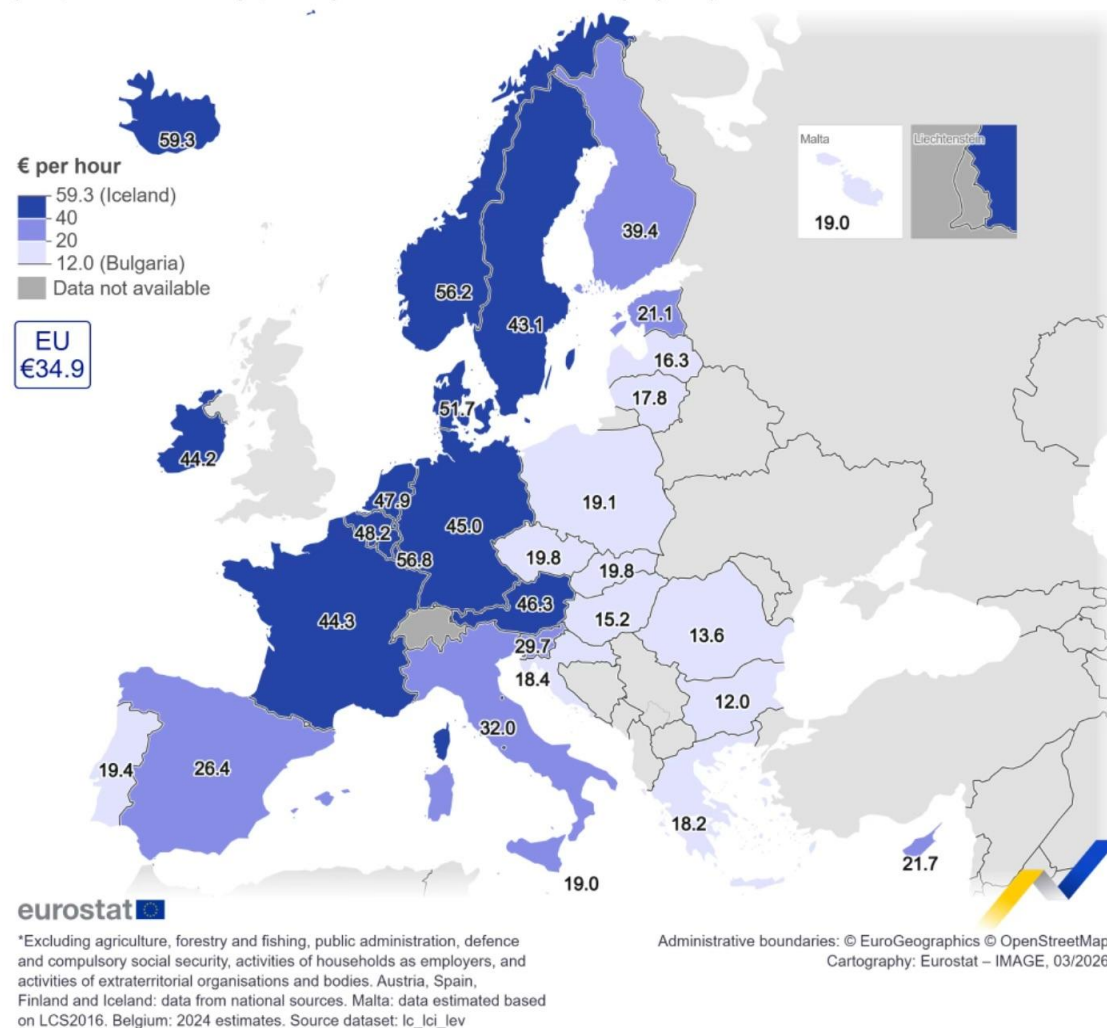
⁹ SiStat: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/14183>

¹⁰ Ekvivalentni neto dohodek (pogosto: *ekvivalentni razpoložljivi dohodek*) je kazalnik, ki meri dohodek gospodinjstva na primerljiv način, tako da upošteva velikost in sestavo gospodinjstva.

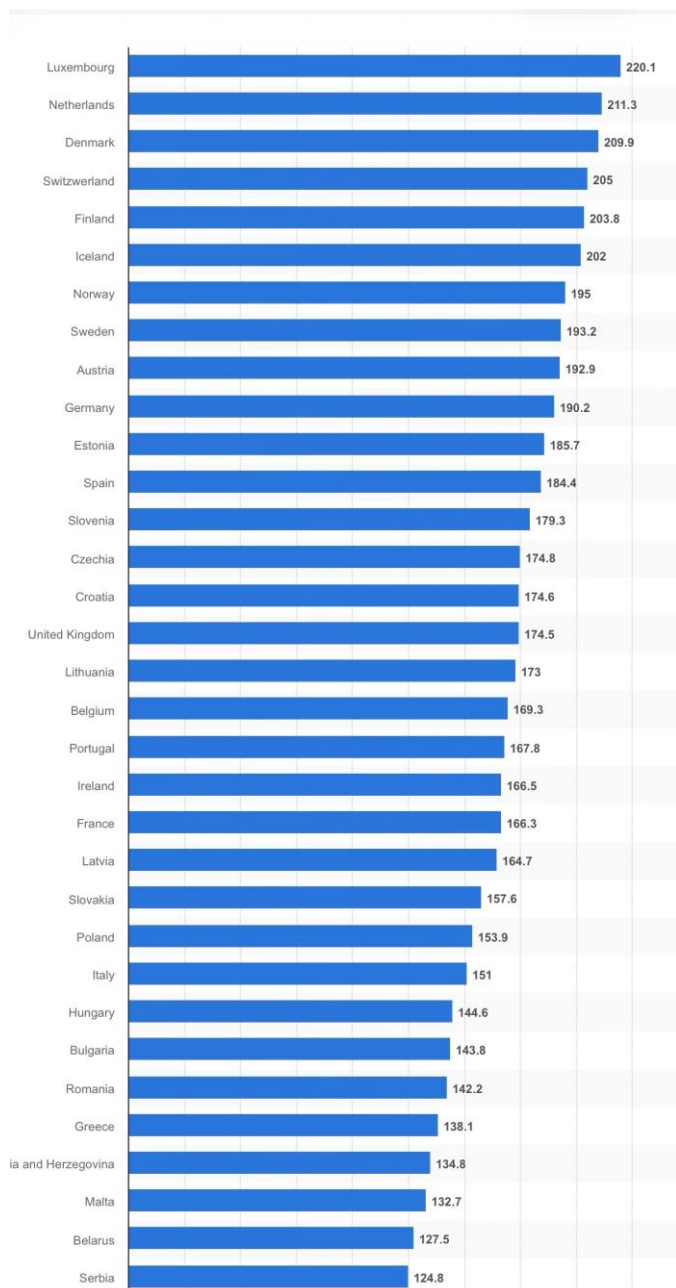
Podatki Slovenije ne uvrščajo med države EU, ki bi imela izrazito visoke stroške dela na uro¹¹. Ti znašajo 29,7 €, v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 34,9 €. Podatki ne vključujejo javnega sektorja.

Hourly labour costs, 2025

(in €, whole economy*, enterprises with 10 or more employees)

¹¹ Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20260331-2>

Prikaz dviga stroškov v posameznem četrtletju, v katerem je zapadla v plačilo nova obveznost zimskega regresa zamegljuje širšo objektivno sliko, ki kaže, da je Slovenija kar se tiče stroškov dela, v primerjavi s povprečnimi državami EU konkurenčna. Podatki tudi kažejo, da bi njihovo nižanje Slovenijo pomaknilo proti evropskemu vzhodu, kjer pa je kvaliteta življenja nižja. Indeks kvalitete življenja¹² npr. v Sloveniji znaša 179.3, medtem ko na Hrvaškem znaša 174.6, na Madžarskem 144.6, na Slovaškem 157.6, na Poljskem 153.9¹³. To so vse države, ki imajo nižje stroške dela od Slovenije.

Trditve predlagatelja glede raziskave Slovensko-nemške gospodarske zbornice je težko komentirati, saj niso opremljene z natančnejšimi podatki. Potrebno pa je upoštevati, da so to zgolj trditve ozkega dela gospodarstva, predvidoma predstavnikov avtomobilske in druge industrije, kjer slovenska podjetja predstavljajo dobavitelje nemških proizvajalcev. Iz tega vidika gre za ožji sektor, na katerega so vplivala geopolitična gibanja in dejavniki na globalnem trgu, ne pa toliko administracija in stroški dela, kot je razvidno iz dosedanjih podatkov.

¹² Indeks kvalitete življenja (angl. *Quality of Life Index*) vključuje kombinacijo **objektivnih in subjektivnih kazalnikov**, npr.: dohodek in materialne razmere, zaposlenost, zdravje (npr. pričakovana življenjska doba), izobraževanje, okolje (kakovost zraka, voda), varnost, stanovanjske razmere, družbeni odnosi in skupnost, politične svoboščine, zadovoljstvo z življenjem [sl.economy-pedia.com], [en.wikipedia.org].

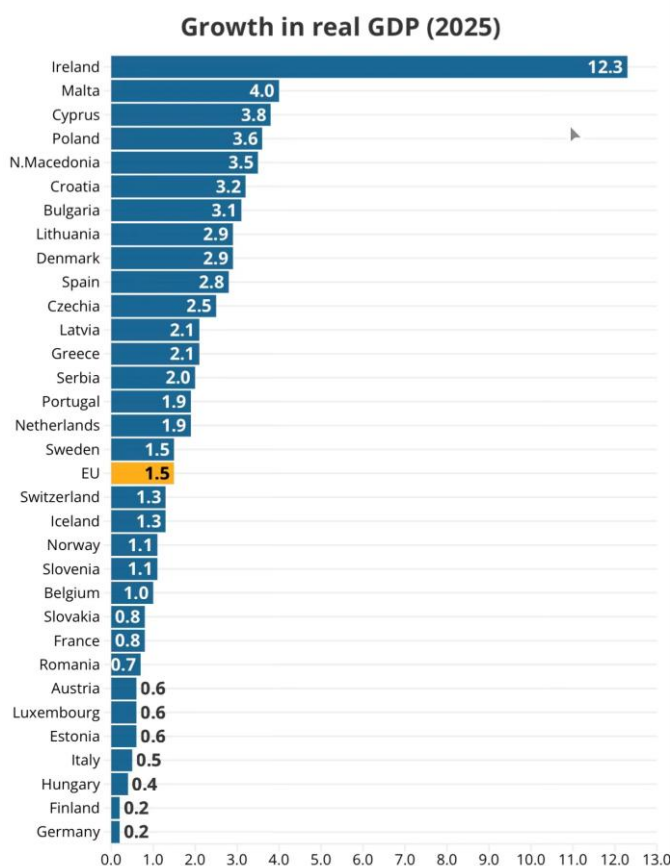
¹³ Statista: <https://www.statista.com/statistics/1541453/europe-quality-of-life-index/>

I.6 - Izrazito upočasnjevanje gospodarske rasti

Predlagatelj navaja, da je slovensko gospodarstvo v zadnjih treh letih vstopilo v obdobje izrazitega upočasnjevanja, ki se kaže v upadanju gospodarske rasti, padcu industrijske proizvodnje, zniževanju dobičkov in slabšanju mednarodne konkurenčnosti.

Drži, da je bila rast BDP v letu 2025 v Sloveniji 1.1, v primerjavi z 1.5 v EU (ne 1.6, kot trdi predlagatelj)¹⁴. Vendar pa je to odraz globalnih razmer (obdobje post-COVID, vojna v Ukrajini, konkurenčnost kitajske industrije, gospodarska politika ZDA, itd.), ne pa tudi davčnih obremenitev plač, ki jih predlagatelj opisuje. Predlagatelj sam priznava, da imajo na gospodarsko rast vpliv visoki stroški energije in težave avtomobilske industrije, kar izhaja iz omenjenih globalnih trendov. To

izhaja iz dejstva, da je izmed evropskih držav zgolj 7 takšnih, ki imajo rast GDP nad 3%, med državami z najnižjo rastjo pa najdemo tiste, z najvišjim davčnim primežem. Zaradi tega tudi ni verjetno, da bi s predlaganimi spremembami zakonov, ki so predlagani, dosegli zasledovani učinek.

Predlagatelj navaja, da so se v obdobju od 2022 do 2024 dobički v večini gospodarskih panog znižali za 16 %. Banka Slovenije¹⁵ navaja, da se je gospodarska aktivnost v Sloveniji v prvem četrtletju 2025 sicer skrčila zaradi povečane negotovosti v svetovni trgovini, da pa se bo gospodarska rast postopoma krepila. V letih 2026 in 2027 pričakuje rast zasebne potrošnje, gospodarsko rast pa pogojuje predvsem z normalizacijo razmer v svetovni trgovini. Podatki torej kažejo, da so dejavniki, ki vplivajo na slabše gospodarske razmere predvsem globalni, in ne sistemski. Iz navedb predlagatelja tudi izhaja namen zviševanja dobičkov slovenskih podjetij, medtem ko bi to v okviru predlaganih ukrepov pomenilo precejšen negativen vpliv na proračun, socialno varnost in javne storitve, posledično pa tudi na kvaliteto življenja v Sloveniji.

Predlagatelj problematizira upad števila delovnih mest v zasebnem sektorju in povečevanje zaposlenih v javnem sektorju ter navaja, da je cilj, da se v zasebnem sektorju do 2030 število delovnih mest poviša za 20.000. To še dodatno podkrepi ureditev, da predlagani ukrepi niso oblikovani tako, da bi zasledovali cilje, ki jih predlagatelj navaja. Predlagatelj namreč ne analizira vzrokov za zatrjevano selitev zaposlenih iz zasebnega v javni sektor. Ob upoštevanju, da so davčni predpisi in davčni primež enaki za vse zaposlene, lahko ugotovimo, da je javni sektor privlačen zaradi drugih vzrokov, kot so stabilnost zaposlitve, možnost napredovanja, možnost strokovnega razvoja ipd. Dejstvo, da se je predlagatelj ob namenu dviga dobičkov osredotočil na to, da zmanjšuje davčne obveznosti podjetij in predlaga spremembe, ki bodo povečevale pojav prekarnosti, namesto na to, da bi predlagal ukrepe, ki bi povečali privlačnost in stabilnost delovnih mest v zasebnem sektorju, kaže na to, da gre predvsem za ukrepe za višanje

¹⁴ EUROSTAT

¹⁵ Pregled makroekonomskih gibanj z napovedmi, junij 2025

dobičkov kapitala, oziroma za njihovo financiranje preko države, na račun slabljenja javnih storitev in socialne varnosti.

I.7 - Čakalne vrste v zdravstvu

Predlagatelj v uvodu ne predstavi širše analize glede stanja v zdravstvu, razen kritike prejšnje vlade in trditve, da so se čakalne vrste podaljšale. Upoštevati je potrebno, da zdravstvena reforma, ki se je pričela izvajati, še ni v veljavi dovolj dolgo, da bi se njeni učinki pokazali v praksi, mestoma še ni stopila v prakso (npr. v primeru digitalizacije zdravstva), nekateri predpisi pa so bili v socialnem dialogu usklajeni, a zakonodajni postopek zaradi poslovnih razlogov še ni končan (npr. novela ZZVZZ čaka od maja 2025).

Čeprav so primerjave zaradi spremenjene metodologije merjenja čakalnih dob otežene, MZ opozarja, da se je rast števila čakajočih upočasnila. V obdobju 2024/2025 so zabeleženi zlasti učinki pri prvih pregledih (kar čakajočim omogoča vstop v obravnavo). Med avgustom 2024 in februarjem 2025 se je število nedopustno čakajočih na prve preglede zmanjšalo za 9,7 % (za ~15.400 oseb). Na nekaterih področjih (npr. terapijski postopki) se je število nedopustno čakajočih zmanjšalo za približno 4,7 % v enem letu.

Sklicevanje na krizo v zdravstvu, ki naj bi bila povzročena z nedavnimi reformami na področju ločevanja zasebnega in javnega zdravstva je zato, sploh na takšni pavšalni ravni, neumestna. Iz dosedanjega delovanja sistema je jasno razvidno, da sistem prepletanja zasebnega in javnega zdravstva ni skrajševal čakalnih dob (v tem obdobju so te nastale), in da zgolj povečevanje financiranja tega problema ni odpravilo. Namesto uveljavljanja interesov zdravniškega lobija in povrnitve možnosti sistema prehajanja iz javnega zdravstva v zasebno, bi se zakonodajalec moral posvetiti kvalitetni izvedbi reforme zdravstva, hkrati pa odpreti področja organiziranosti javnih zavodov, spremljanja opravljanja dela in nadzora (po mednarodnih raziskavah je med 20 % in 30 % medicinskih preiskav nepotrebnih, kar povečuje stroške in čakalne dobe ter slabša izide zdravljenja), kar bi bila smer dejanskega izboljšanja sistema javnega zdravstva za prebivalce.

I.8 - Dolgotrajna oskrba

Predlagatelj priznava, da socialni prispevek za obvezno zavarovanje za dolgotrajno oskrbo (OZDO) zagotavlja trajno, stabilno in solidarno financiranje sistema dolgotrajne oskrbe (DO) v Sloveniji, in dodaja, da je pobiranje OZDO edino, kar pri DO deluje. In vendar s svoji predlogi na področju DO, ki je urejena z zakonom o dolgotrajni oskrbi¹⁶ odpravlja ravno solidarnost, kolektivno in vzajemno odgovornost ter sistem skrbi, ki tudi za starejše prebivalce ohranja več socialne pravičnosti, boljši življenjski standard ter večjo blaginjo. DO omogoča boljše življenjske pogoje za vse in za vsako generacijo, ne le za tisto, ki ji je prvenstveno namenjena, saj naš kulturno-civilizacijski kontekst še vedno določa dokajšnjo medsebojno skrb in pomoč starejšim ter obnemoglim, osrednjemu humanemu smotru sistema DO.

Obenem predlagatelj problematizirajo vnaprejšnje zbiranje OZDO, zbiranje sredstev iz tega naslova in tudi samo porabo sredstev, kar je predpogoj za delovanje sistema socialnega zavarovanja. Dalje, začetne in strukturne težave pri vzpostavljanju tega kompleksnega in zahtevnega blaginjskega sistema skušajo reševati s spodkopavanjem finančnih temeljev ureditve. Zakon preusmerja pozornost od dejanske osnovne težave DO v Sloveniji, tega, da sistem v praksi ni v celoti zaživel.

¹⁶ ZDok-1, Ur.l.RS, 84/23, s spremembami in dopolnitvami

Predlaga se ukinitvev OZDO za osebe, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic (tj. t. i. popoldanski s.p., dopolnilno dejavnost na kmetiji in sobodajalce in ukinitvev OZDO za upokojeence. S predlogom za odpravo OZDO za skupino subjektov s postranskimi dejavnostmi se ruši enotnost in enovitost socialnega oprispjevčanja, saj so zavezanci za OZDO vsi, ki so zavezanci za obvezni zdravstveni prispevek (OZP), ukinjajo univerzalno solidarnost in pravičnejšo porazdelitev bremena med delom in kapitalom, onemogočajo uveljavitev fiskalnega pristopa, da socialno državo in blaginjske sisteme financiramo iz dela, ter krnijo že dokaj uveljavljeno načelo »vsako delo šteje« oz. natančneje »vsak dohodek šteje«. Z odpravo OZDO za upokojenke in upokojeencev pa se krni medgeneracijsko solidarnost, še pred tem pa se odpravlja lastno soudeležbo oz. finančno soodgovornost starejših za delovanje DO.

Tudi na tem področju v gradivu ZIURS ni zaslediti navedbe virov, s katerimi bo Republika Slovenija kompenzirala izpad sredstev, ki ga uzakonitev povzroča. Hkrati ima zakon občutne posledice na finančnem področju, ki pa so jih predlagatelji delno finančno ovrednotili: omenjajo, da bo ukinitvev OZDO za osebe, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic (tj. t. i. popoldanski s.p., dopolnilna dejavnost na kmetiji in sobodajalci), povzročila za 65 milijonov € izpada. Pri tem opozarjamo, da vlada ocenjuje, da bo ukinitvev OZDO za vse s postranskim poklicem in od dohodkov iz drugega pravnega razmerja zmanjšala te prihodke za okoli 6,3 milijona €, ukinitvev OZDO za upokojeence pa bo blagajno DO stala okoli 70 milijonov € letno. Temu pritrjujejo tudi podatki ZPIZ, saj je bilo aprila 2026 za skoraj 567 tisoč upokojeencev odtegnjen OZDO v višini skoraj 6 milijonov €.

Zavod za zdravstveno zavarovanje ocenjuje, da bo ZUIRS povzročil za cca. 24 milijona € manj zbranih prispevkov OZDO letno (za skupaj 122.600 oseb):

- od tega zaradi socialne kapice cca. 13 milijonov € (in 13.750 oseb),
- cca. 4,5 milijona € zaradi znižanja osnove oprispjevčanja za samostojne podjetnike in kmete (in 22 tisoč oseb),
- cca. 3 milijone € zaradi ukinitve plačila OZDO za tiste, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic (popoldanski s. p.) in 45 tisoč oseb, ter,
- cca. 3 milijone € zaradi ukinitve dvojnega plačila OZDO iz drugih pravnih razmerij, ko je bil za iste osebe dvoostotni OZDO v istem mesecu že plačan (in za 41.850 oseb).

Skupno bo torej ZIURS povzročil približno za 100 milijonov € letnega izpada sredstev OZDO.

Ob spomnimo, da ZDOsk-1 obvezuje Republiko Slovenijo zagotavljati »likvidna sredstva za tekoče financiranje pravic iz obveznega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo in drugih obveznosti, ki se krijejo iz sredstev obveznega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo ter za kritje primanjkljaja iz naslova obveznega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo, do 190.000.000 € na letni ravni.« - to določa obstoječi 58. člen ZDOsk-1. A tudi teh sredstev že leta 2028 ne bodo dovolj, saj bo takrat po načrtih ZZZS (poudarjamo, da gre za načrte pripravljene pred sprejetjem ZIURS) v namenski blagajni za DO za cca. 242 milijona evrov primanjkljaja iz OZDO.

I.9 – Stanovanjski ukrepi

Da bi prispevali k omilitvi stanovanjske problematike mladih in h krepitvi družinske politike predlagatelji po lastnih besedah del ZIURS namenjajo tudi nižanju dohodninske obdavčitve od

oddajanja premoženja v najem. In tako nižajo stopnjo dohodnine s 25 na 15 odstotkov od dohodka od oddaje premoženja v najem.

Znižanje davka od oddajanja premoženja v najem bi bilo lahko koristno za razreševanje stanovanjskega vprašanja, če bi se znižanje dohodninske obdavčitve nanašalo konkretno na najemnine za stanovanja oz. bivališča in bilo kombinirano z njihovo določeno regulacijo (npr. na m2 na presečni datum), kar bi zagotavljalo nižje in bolj dostopne najemnine in ne zgolj višjih prejemkov lastnikov nepremičnin.

Tudi tu predlagatelji niso predvideli davčnih ali drugih proračunskih virov, ki bodo nadomestili izpad iz proračuna iz tega naslova (leta 2025 je bilo iz naslova oddajanja premoženja v najem pobrane za 89 milijonov € dohodnine, 10 % več kot leta 2024), prav tako teh omilitev niso časovno omejili, niti ne predvidevajo obdobja preverjanja učinkov. O

čitno je tudi neupoštevanje dejanskih stanovanjskih razmer in uradnih evidenc, kjer zaradi visokega povpraševanja, nizke ponudbe in slabega nadzora, večina najemodajalcev poroča nižje najemnine od dejanskih oz. celo daje v najem »na črno«. Pričakovanja predlagateljev, da bo znižanje obdavčitve izboljšalo stanovanjsko preskrbo in znižalo najemnine, je problematično, saj na najemnine vpliva razkorak med ponudbo in povpraševanjem, pomanjkljiva ureditev in nezadosten nadzor nad dejansko sklenjenimi pogodbami in izvedenimi plačili. Tako ta ukrep brez spremljajočih izboljšav ureditev ne bo znižal najemnin, ampak bo razlika v davku šla v korist najemodajalcem. Upoštevati bi morali, da ponudba najemniških stanovanj ni edini dejavnik višine najemnin, ampak nanjo vplivajo tudi drugi faktorji, npr. dereguliranost področja, stopnja neposrednega stanovanjskega in davčnega nadzora, koncentriranost družbenih dejavnosti, koncentracija lastništva, višina prihodkov...

Po drugi strani odlaganje uporabe zaostrene regulacije kratkotrajnega oddajanja nepremičnin dodatno povečuje skepso do resničnih namenov zakonodajalca glede želje po izboljšanju stanovanjskih razmer, saj bo ta odlog dodatno zmanjšal število razpoložljivih stanovanj, dobički lastnikov nepremičnin za kratkotrajno oddajanje pa se bodo verjetno še naprej kopičili in spodbudili investicijsko povpraševanje po nepremičninah, kar bo vodilo v še nadaljnjo rast cen stanovanj in slabšanje dostopnosti (tudi znižanje stopnje dohodninske obdavčitve oddajanja bivališč s 27,5 odstotka na 15 odstotkov v letu 2022 ni znižalo najemnin). Ne pozabimo niti, da je pri nas premoženje primerjalno gledano podpovprečno obdavčeno, premoženjska neenakost pa pomembno višja od dohodkovne neenakosti. Bolj kot ukrepe za zaščito najemodajalcev potrebujemo zaščito in izboljšanje položaja najemnikov.

II. - Interventna narava zakona

Predlagatelj skuša z uvodnim besedilom prikazati prisotnost izrednih razmer, čeprav iz predstavljenih podatkov izhaja, da te v praksi ne obstajajo. Zaradi tega zakona ne moremo označiti za interventnega. To navsezadnje izhaja tudi iz dejstva, da je predlagatelj predlog vložil v redni zakonodajni postopek.

Predlagatelj s predlaganim interventnim zakonom posega v več posameznih zakonov iz različnih področij družbenega urejanja, in sicer z zbirko novel, ki trajno oziroma sistemsko posegajo v

posamezni področni zakon. Poleg tega predlog zakona vsebuje tudi t.i. interventne določbe, ki za določeno časovno omejeno obdobje določajo posebno ureditev oziroma drugače urejajo posamezna pravna vprašanja, kot to določajo posamezni področni zakoni. Tak pristop je specifičen, sicer v preteklosti že uporabljen, vendar ga je treba zaradi jasnosti in preglednosti zakonske ureditve in s tem načela pravne varnosti in pravne države, uporabljati izjemoma in restriktivno ter ob podanih utemeljenih razlogih. Jasnost, preglednost, določnost in konsistentnost zakonske ureditve in pravnega sistema nasploh so namreč temeljni elementi ustavnega načela pravne države (2. člen Ustave). Iz tega razloga menimo, da bi bilo ustrežnejše, upoštevaje ustaljeno zakonodajno tehnično prakso, pristopiti k urejanju v zakonu obravnavane problematike ločeno, v okviru posameznih zakonov. Na ta način bi zagotovili tudi ustrezno obravnavo na pristojnih matičnih delovnih telesih, v katerih delovno področje sodi vsebina posamezne predlagane zakonske spremembe.

Velja prav nasprotno, saj predlagatelji z interventnim zakonom ustvarjajo krizne razmere in vnaprej opravičujejo svoje nadaljnje posege v javni sektor in blaginjske sisteme Republike Slovenije.

III. - Finančne posledice predloga zakona

Predlagatelj ocenjuje, da bo imel predlog za posledico okoli 571,1 mio € primanjkljaja v proračunu in blagajnah nosilcev socialnih zavarovanj. Ob tem predlagatelj ne predvideva nikakršnih ukrepov, ki bi nadomestili ta izpad.

Potrebno je upoštevati, da znaša primanjkljaj v proračunu RS (sektor država) 1.749 mio €¹⁷, da proračun prispeva v blagajno ZPIZ 1.166 mio €, v blagajno ZZZS pa čez 509 mio €¹⁸.

Svet ZPIZ je 7. 5. 2026 ocenil, da predlog Zakon o interventnih ukrepih za razvoj Slovenije ruši temeljna načela pokojninskega sistema in mu zato nasprotuje. Predlagane spremembe na letni ravni pomenijo 550 milijonov € manj prispevkov za pokojninsko-invalidsko zavarovanje in 70 milijonov € manj za dolgotrajno oskrbo oziroma skupaj za 620 milijonov €. S tem denarjem bi lahko uskladili pokojnine vseh upokojujencev v višini 6,8 odstotka ali pa vsem izplačali trinajsto pokojnino v višini 830 €.

Po analizi, predstavljeni na skupščini ZZZS iz 6. 5. 2026 bo zaradi ZIURS (razvojna kapica, znižane osnove za prispevke sp-jev in kmetov ukinitvev prispevkov popoldnaskih sp-jev ter ukinitvev dvojnega plačila DO) na letni ravni zbrano za obvezno zdravstveno zavarovanje manj za 112.956 € in za DO 23.990.906 € manj ali skupaj 136.946.962 € manj.

V osnovi predlog prinaša subvencioniranje najvišjih plač, samostojnih podjetnikov in podjetij s strani proračuna in socialnih blagajn, se pravi na račun vseh prebivalcev, namesto da bi se izboljševanje gospodarstva obravnavalo z razvojnimi ukrepi. Kot ugotavlja UMAR slovenska podjetja, vsaj v predelovalnih dejavnostih, inovativnosti (še) ne obravnavajo kot ključni dejavnik njihove konkurenčnosti, kar se odraža v majhnem deležu prihodkov, ki jih ustvarjajo z (radikalnejšimi) inovacijami, ki so nove za trg (in ne le podjetje)¹⁹. Grajenje konkurenčnosti na podlagi nižanja stroškov dela ne vodi v razvoj, ampak ravno nasprotno. Je pot v nižanje kvalitete življenja in namesto da bi državo spodbujala k razvoju, ustvarja razmere za slabo plačana, za

¹⁷ SiStat: <https://www.stat.si/statweb/Field/Index/1/86>

¹⁸ Letno poročilo ZZZS 2025

¹⁹ UMAT: Poročilo o razvoju 2025

delodajalca stroškovno učinkovita delovna mesta, ki so primerna za gospodarstvo z nizko dodano vrednostjo.

Sklepno lahko ugotovimo, da predlog posega na dohodke države in socialnih blagajn, ki si tega brez zagotovitve dodatnih sredstev iz drugih naslovov ne morejo privoščiti. Z namenom višanja dobičkov podjetij in najboljše plačanih ogroža zagotavljanje javnih dobrin in storitev socialne države za vse, kar je v nasprotju z načelom solidarnosti. Poleg tega je takšen poseg z vidika fiskalne politike države neodgovoren, saj predstavlja za že tako izpostavljen proračun dodatno breme. Po priporočilih UMAR mora država zagotavljati ustrezno višino socialnih transferjev za preživetje oseb, ki si tega zaradi različnih razlogov same niso zmožne zagotoviti, saj so pomembni za preprečevanje absolutne revščine in ohranjanje človekovega dostojanstva²⁰. Kot že omenjeno, samo na področju DO bo ZIURS povzročil približno za 100 milijonov evrov letnega izpada sredstev.

IV. - Komentar k posameznim členom

2. člen, 3. Člen (48. člen in 59. člen ZDoh-2) - obdavčitev samostojnih podjetnikov

Predlaga se dvig meje za ohranitev statusa normiranega s.p., in sicer iz 60.000 € na 150.000 € za polni s.p. in iz 12.500 € na 70.000 € za popoldanski s.p. Predlaga se tudi vzpostavitev progresivne lestvice za obdavčitev normirancev. Do 100.000 € 80 %, od 100.000 € do 120.000 € 70 %, od 120.000 € do 150.000 € 40 %, nad 150.000 € pa 0 % normiranih odhodkov. Trenutno je določena meja 60.000 € za 80 %, nad to mejo pa velja 0 % priznanih normiranih odhodkov.

Obstoječe		Predlog	
do 60.000 €	80%	do 100.000 €	80 %
nad 60.000 €	0%	100.000 € - 120.000 €	70%
		120.000 € - 150.000 €	40 %
		nad 150.000 €	0%

Za popoldanske normirance se predlaga lestvica na način, da se do 50.000 € prizna 80 %, med 50.000 € in 70.000 € 70 % normiranih odhodkov, nad 70.000 € pa 0 %. Za popoldanske normirance trenutno velja do 12.500 € 80 %, med 12.500 in 30.000 € 40 % ter nad 30.000 € 0 % priznanih normiranih odhodkov.

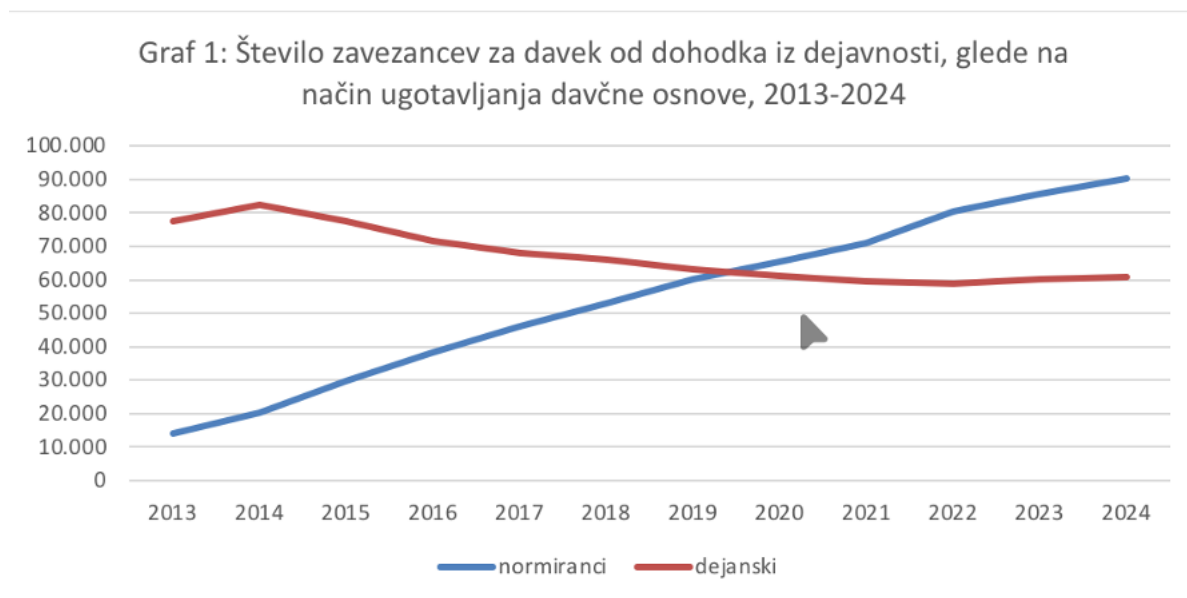
Obstoječe		Predlog	
Do 12.500 €	80%	Do 50.000 €	80%
12.500 € - 30.000 €	40%	50.000 € - 70.000 €	70%
Nad 30.000 €	0%	Nad 70.000 €	0%

Hkrati se obveznost, da je normiranec invalidsko in pokojninsko zavarovan za polni delovni čas vsaj devet mesecev, znižuje na pet mesecev. Črta se prepoved ponovnega vstopa v sistem normirancev, ki je vsebovana v trenutno veljavnem ZDoh-2.

Podatki kažejo na stalen trend rasti števila normiranih podjetnikov. Od leta 2017 se je njihovo število skoraj podvojilo, število s.p. v sistemu dejanskih prihodkov in odhodkov pa se je zmanjšalo za 10%. Okoli 2/3 normirancev ima prihodke do 30.000 letno, 8% (okoli 8.000) s.p.-jev pa ima prihodke,

²⁰ UMAR: Poročilo o razvoju 2025

višje od 60.000 € letno. Prihodke nad 100.000 € letno ima 2% normirancev. V naslednjih letih bi glede na trend lahko bilo že cca 10.000 € normirancev z dohodki nad 60.000 € letno.

Vir: Finančna uprava RS

Normiranci v primerjavi z zavezanci v sistemu dejanskih prihodkov in odhodkov in v primerjavi z zaposlenimi plačajo bistveno manj prispevkov za socialno varnost. Danes 80% normirancev plačuje prispevke po najnižji osnovi, kar je enako kot pri delavci z letnimi prihodki do 18.000 €. V primeru prihodkov v višini 120.000 € normiranec prispeva na leto 28.944 € prispevkov, delavec pa 48.240 €. V primeru povprečne plače so prispevki delavca in delodajalca skupaj za cca 65% višji kot prispevki normiranca na podlagi najnižje osnove.

Sprememba zgornjega praga in prilagoditev lestvice pomeni, da tisti, ki bodo povečali svoje prihodke v naslednjih letih, iz sistema ne bodo izstopili, tisti ki že sedaj prilagajajo svoje poslovanje, da ostanejo v okviru sistema normirancev, pa bodo obseg poslovanja še razširili. Povečuje se tudi tveganje prilagajanja poslovanja in sive ekonomije z namenom, da bi normiranec ostal v nižjem davčnem razredu. Predlagana sprememba ima negativen vpliv na plačilo prispevkov in davkov.

Predlog sprememb negativno vpliva na blagajne socialne varnosti, poleg tega pa širi polje prekarizacije. Po podatkih iz leta 2024 je stopnja tveganja revščine pri samozaposlenih znašala 24,7%²¹. Predlog razširja tveganje za pojav prekarizacije in tveganja revščine pri najslabše plačanih normirancih, saj skuša narediti status normiranega s.p. privlačnejši in "cenejši". Plačevanje prispevkov od najnižje oz. nizkih pokojninskih osnov vodi tudi v nižje pokojnine in slabši materialni položaj v starosti, kar pomeni da bo imel predlog poleg nižjih prispevkov v pokojninsko blagajno vpliv tudi na nižje dohodke upokojencev.

Predlog posega v ureditev, ki je bila nazadnje spremenjena z Zakonom o pravici do zimskega regresa ter prenovi ugotavljanja davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov²², in velja za davčno leto 2026. Če bi bil predlog sprejet, bi bila to že tretja sprememba davčne ureditve normiranih s.p. od 1.1.2025. Iz tega izhaja, da zakonodajalec področje spreminja tako pogosto, da se nove spremembe

²¹ Poročilo Inštituta RS za socialno varstvo

²² Ur. l. RS, št. 91-3172/2025

sprejemajo preden se prejšnje sploh odrazijo v praksi. Takšna normativna dejavnost povzroča nestabilno pravno okolje, hkrati pa z ureditvijo naslavlja stanje, kakršno se predvideva na podlagi ureditve, ki se še ni odrazila v praksi, namesto dejanskega stanja.

4. člen (135.č člen ZDoh-2) - obdavčitev najemnin

Predlaga se, da se stopnja dohodnine od oddajanja premoženja v najem zniža iz 25% na 15%. Predlaga se 5% davčna stopnja za osebo, ki vzdržuje otroka do 18. leta starosti in v najeti nepremičnini prebiva ter osebi do 30. leta starosti, ki v nepremičnini dejansko prebiva. Predlagatelj navaja, da gre za ukrep omilitve stanovanjske problematike, davčni ukrep družinske politike, spodbujanja bolj odprtega trga najemnin stanovanj za mlade.

Stanje na trgu nepremičnin ni realno zajeto v uradnih evidencah, saj zaradi visokega povpraševanja, nizke ponudbe in slabega nadzora, večina najemodajalcev na GURS poroča bistveno nižjo najemnino, kot je ta dejansko v praksi²³. Da so razmere na trgu izkrivljene izhajajo tudi iz ugotovitve, da so ravno tam, kjer je ponudba stanovanj največja, tudi cene najemnin najvišje²⁴.

Zaradi stanja na trgu je predpostavka predlagatelja, da bo zgolj znižanje davka pripeljalo do željenih učinkov, neutemeljeno. Najemnine so visoke predvsem zaradi razkoraka med ponudbo in povpraševanjem, na področju oddajanja premoženja v najem pa ne obstaja zadosten nadzor nad dejansko sklenjenimi pogodbami in izvedenimi plačili. Brez ukrepov za učinkovit nadzor na trgu je bolj verjetno, da predlog ne bo znižal višine najemnin, ampak bo razlika v davku šla v korist najemodajalcem.

Brez omejitev znižanja dohodniske stopnje le na oddajanje stanovanj v najem, brez spremljajoče regulacije (npr. višine najemnine na m² na presečni datum), brez časovne omejitve te davčne omilitve in brez obdobjnega preverjanja učinkov gre tej določbi nasprotovati.

14. člen (Zakon o prispevkih za socialno varnost)

Predlaga se socialna kapica, v skladu s katero se prispevki ne plačujejo nad zneskom 7.500 €. Predlagatelj navaja, da je ukrep usmerjen v zadrževanje ključnih kadrov, ki jih podjetja najbolj potrebujejo za razvoj in inovacije. Socialna kapica naj bi preprečevala odliv kadra v tujino.

Ne glede na to, da bi predlog zaobjel relativno majhno število zaposlenih (okoli 1%), bo imel negativen vpliv na prilive v socialne blagajne. Poleg tega bi uzakonitev socialne kapice pomenila poseg v načelo solidarnosti na katerem sistem socialne države temelji. Predlog se dotika samo najboljše plačanih delavcev, medtem ko povzroča nižji priliv v socialne blagajne, ki koristijo vsem.

Pri visoko kvalificiranem kadru, ki naj bi se naslavljal s predlogom, pri odločitvi za zaposlitev povišanje že tako visoke plače ni ključno pri izbiri zaposlitve ali države, v kateri bo opravljal delo. Bistveno večjo vlogo pri tem igra kvaliteta življenja v državi, javne storitve, ki so mu na voljo, ugled in perspektivnost podjetja, v katerem opravlja delo, možnost strokovnega razvoja, ipd. Bolj od prispevkov in višine plače torej na zaželenost zaposlitve visoko plačanih kadrov v Sloveniji vplivajo faktorji, ki se ravno iz davkov in prispevkov financirajo.

Predlog, tako kot ostale rešitve v predlogu zakona, ocenjujemo za pretirano poenostavljen, koristi pa zgolj najboljše plačanim, na škodo običajnega prebivalca. Socialna kapica je v nasprotju z večkrat

²³ Inštitut za študije stanovanj in prostora: Neznosna nedostopnost bivanja (2024)

²⁴ ibid.

izraženimi stališči ZSSS, ker je v nasprotju z načelom solidarnosti »vsakdo prispeva po svojih zmožnostih in prejema po svojih potrebah«. Namen tega načela je preprečevanje revščine, ki škodi vsem in ne le revnim.

Po zadnjih podatkih SURS za januar 2026 je povprečna mesečna bruto plača v Sloveniji znašala 2.629,71 €, kar pomeni, da je predlagana kapica 2,85-kratnik povprečne plače. Minimalna plača v Sloveniji znaša 1.481,88 €. Razmerje minimalne plače do kapice 7.500 € pa je 1:5. V 36. členu ZPIZ-2 znaša razmerje med najnižjo in najvišjo pokojninsko osnovo 1:4. Z uveljavitvijo socialne kapice bi bila torej porušena solidarnost v škodo delavcev, ki bi bili prisiljeni biti solidarni z bogatimi.

Po podatkih ZPIZ bo iz tega naslova zgolj v pokojninsko blagajno pobranih 150 milijonov € manj prispevkov letno, Po podatkih ZPIZ se s kapico razbremenjuje 1,1 % zavarovancev, pri čemer pa je izpad za blagajno nesorazmerno velik glede na majhen delež zajetih oseb. Razlog za to je, da so povprečne osnove teh oseb bistveno višje od meje 7.500 evrov (povprečen znesek osnov teh oseb je v letu 2024 znašal 11.080,63 evrov). To pomeni korenit poseg v sam sistem financiranja pokojninske blagajne, ki neposredno vodi v znižanje pobranih prispevkov iz katerih se financirajo pravice iz obveznega zavarovanja in verjetno tudi v nižjanje pravic iz obveznega zavarovanja PIZ.

Ni predvideno, da bi se znesek kapice kadarkoli usklajeval, kar pomeni, da bi se stalno večal krog ljudi s plačo oziroma dohodkom nad njo in bi čez čas prinašala dodatne negativne vplive na socialne blagajne in na solidarnost. Socialna kapica bi povečala breme za delavce za zagotavljanje solidarnosti v okviru posameznih socialnih zavarovanj, katerim bi se prispevke odmerilo od 100 % bruto plače, medtem ko bi se najbogatejšim ti odmerili le od dela plače.

15. - 19. člen (Dvojni status upokojuencev)

Predlaga se dvojni status upokojuencev, ki bi lahko bili hkrati zaposleni in prejemali polno pokojnino. Odpravlja se izplačevanje dela pokojnine (40 % ali 20 %) k plači tistega, ki po izpolnitvi pogojev za starostno pokojnino prostovoljno podaljša svojo aktivno dobo. Po novem bi namreč dobival 100 % pokojnine, četudi bi še bil aktiven. Izplačevanje dela pokojnine in delna pokojnina bo še naprej zagotovljena zgolj uživalcem predčasne pokojnine.

Do dvojnega statusa bo upravičen zavarovanec, ki je izpolnil pogoje za starostno pokojnino in po izpolnitvi pogojev za starostno upokojitev nadaljuje z delom pri čemer morata biti hkrati izpolnjena oba pogoja tako dopolnjene starosti kot pokojninske dobe in sicer najmanj 62 let starosti in 40 let pokojninske dobe brez dokupa, Upošteva se prehodno obdobje, ko se starost postopoma viša in postopoma pokojninska doba brez dokupa prehaja v pokojninsko dobo.

Vzporedno s tem se v ZDR-1 uvaja t.j. prisilno upokojevanje, ko pogodba o zaposlitvi preneha veljati delavcu, ki izpolni pogoje za starostno upokojitev (najmanj 62 let starosti in 40 let pokojninske dobe). Dvojni status bo tako omogočen zgolj delavcem, ki bodo pridobili strinjanje delodajalca za nadaljevanje delovnega razmerja. Tukaj gre ne le za diskriminacijo na podlagi starosti, temveč tudi za neenako obravnavo med delavci, saj je koriščenje ugodnosti dvojnega statusa prepuščena delodajalcem, ki bodo odločali kdo sme in kdo ne nadaljevati delo. Pri tem pa samostojni podjetniki že danes predstavljajo 70 % vseh tistih, ki uveljavijo pravico do delne pokojnine.

Pri pridobitvi pravice do izplačila 100 % pokojnine ni mogoče uveljavljati nižanja starosti na račun olajšav kot so zgodnji vstop v zavarovanje, otroci in služenja obveznega vojaškega roka. Izključeni so tudi tisti, ki upokojitvene pogoje izpolnjujejo zgolj z dodano dobo iz poklicnega zavarovanja Pravica do 100 % izplačila pokojnine se prizna na podlagi zahteve na ZPIZ, pri čemer pa osebe z dvojnimi statusom ne bodo upravičene do odmere od najnižje pokojninske osnove in zagotovljene pokojnine

temveč se jim bo 100 % pokojnina odmerila od dejanske pokojninske osnove, kar je bistveno manj ugodno za vse industrijske in storitvene delavce. To pomeni, da bo oseba, ki se je zaposlila še kot najstnik in je celo delovno dobo prejela minimalno plačo, do dvojnega statusa upravičena šele ko bo dosegla starost 62 let oz. starost, ki je predpisana v prehodnem obdobju in pri bistveno več letih dopolnjene pokojninske dobe (tudi 45 let dopolnjene pokojninske dobe in več) in to na težkih fizično zahtevnih delovnih mestih, pri čemer pa v tem času ne bo upravičena do odmere od najnižje pokojninske osnove.

100 % pokojnina se ne bo izplačevala v čas bolniške odsotnosti nad 30 koledarskih dni naprej, torej v času ko zavarovanc ne dela. Prav tako se v času dvojnega statusa ne upošteva ugodnejše vrednotenje pokojninske dobe (3 % na leto).

Institut ugodnejšega vrednotenja ostaja v veljavi za tiste, ki so sicer izpolnili pogoje za starostno upokojeitev z določenimi nižanji (na otroke, zgodnji vstop v zavarovanje, služenje obveznega vojaškega roka), vendar še niso dosegli 40 let pokojninske dobe brez dokupa ob hkratni najnižji starosti (trenutno 60 let), vse do trenutka, ko lahko vložijo vlogo za 100 % izplačilo pokojnine ob nadaljevanju dela. Ureja se, da bo ZPIZ pričel vsem obstoječim prejemnikom dela pokojnine namesto dosedanjih 40 % dela pokojnine in 20 % k plači izplačevati 100 % pokojnine v naslednjem mesecu po uveljavitvi interventnega zakona. Po ZDR-1 delavcem, ki na dan uveljavitve zakona izpolnjujejo pogoje za starostno upokojeitev torej 60 let, 40 let PD, oz. ki jih bodo izpolnili do konca leta 2026 jim delovno razmerje preneha v enem letu od uveljavitve tega zakona. Po podatkih ZPIZ v letu 2026 prejema del svoje pokojnine 22.333 ljudi (od tega 10.931 žensk in 13.510 moških).

Predlog zanemarljivo dejstvo, da je smisel pokojninskega in invalidskega zavarovanja nadomestilo dohodka zaradi zavarovalnega primera upokojeitve, nezmožnosti za delo zaradi starosti ali invalidnosti in zavarovane zaradi tega izstopa iz trga dela. Konceptualno torej prejemanje celotne pokojnine in plače skupaj ni združljivo. Posebej je treba opozoriti, da dvojni status ogroža finančno vzdržnost pokojninske blagajne v času demografskega prehoda, ko bo razmerje med številoma zavarovancev in upokojeencev izrazito neugodno. Cilj pokojninskih reform od leta 2000 dalje je bil izboljšati njegovo vzdržnost s spodbujanjem podaljšanja aktivne dobe zavarovancev v višjo starost. Ker dvojni status onemogoča doseganje tega cilja, bo uvedba dvojnega statusa povzročila, da aktivna generacija po letu 2040 ne bo zmogla financirati pokojnin takratnih upokojeencev.

Poleg tega bi dvojni status prinesel številne anomalije na trgu dela. ZIURS nima določil, ki bi zagotovile, da upokojeenci ne bodo sklepali pogodb o delovnem razmerju pod manj ugodnimi pogoji kot aktivni zavarovanci/delavci. Predlagatelj ne naslavlja anomalij, ki bi jih sprejem predloga povzročil na trgu dela, niti ne navaja ukrepov, ki naj bi jih omilili ter zagotovili enako plačilo za enako delo.

Predlagatelj trdi, da bo dvojni status ugoden za posameznike, ki bodo hkrati upravičeni do plače in celotne pokojnine. Pri tem zamolči, da to drži zgolj za samozaposlene, položaj delavcev pa bo bistveno drugačen, saj bo pri njih nadaljevanje dela ali zaposlitev v času upokojeitve odvisno od delodajalca, ki mnogim, ki bodo na podlagi zakona upokojeni, ne bo ponudil sklenitve nove pogodbe o zaposlitvi. V nasprotju s cilji pokojninske reforme za dolgoročno finančno vzdržnost pokojninskega sistema bo prišlo do izrazitega znižanja povprečne upokojeitvene starosti. Številni posamezniki bodo prezgodaj in proti njihovi volji potisnjeni v delovno pasivnost in znižanje dohodkov.

Opozarjamo, da ZIURS posebej diskriminatorno ureja pravice zlasti fizičnih delavcev, ki se po ZPIZ-2 upokojujejo na podlagi 40 let pokojninske dobe brez dokupa. Gre za zavarovance, ki zaradi težkega fizičnega dela v neergonomskih razmerah v preteklih desetletjih posledično trpijo zaradi mišično-kostnih obolenj, ki so poglavitni razlog ne le bolniške odsotnosti z dela kot tudi delovne invalidnosti.

Ravno ti delavci ne bodo deležni dvojnega statusa, saj ZIURS ne priznava olajšav na upokojitveno starost 62 let na podlagi otrok, vojaškega roka in zavarovalne dobe pred 20. rojstnim dnevom. Te olajšave jim omogočajo znižanje upokojitvene starosti 62 let na največ 57 let (ženske) oziroma 58 let (moški). Pravic na podlagi dvojnega statusa zato ne bodo mogli uveljaviti do starosti 62 let oziroma ustrezne starosti v posameznem letu prehodnega obdobja 2028-2034 (najmanj pa ne do starosti 60 let).

Ocenjujemo, da obstoječe spodbude za ostajanje v zaposlitvi tudi po izpolnitvi upokojitvenih pogojev zadostujejo. Že sedaj je po ZPIZ-2 možnost delne upokojitve, ko se zavarovanec lahko upokoji za 10 ur tedensko (2 uri dnevno) in prejme 75 % pripadajoče delne pokojnine. Podatki kažejo, da ta ukrep v večji meri koristijo samozaposleni, saj je za delno upokojitev potrebno soglasje delodajalca. Prav tako je od leta 2020 naprej v veljavi sistem po katerem je prva tri leta po izpolnitvi pogojev za upokojitev omogočeno prejemanje 40 % pripadajoče pokojnine (oz. 20 % po preteku tega obdobja), ter ugodnejše vrednotenje pridobljene pokojninske dobe, če zavarovanec ostane polno zaposlen.

Predlaga se dvojni status ne le za starostno pokojnino ampak tudi za vdovsko pokojnino, kar bi zahtevalo tudi spremembo pogojev za pridobitev pravice do vdovske pokojnine.

Ocenjujemo, da bi uvedba dvojnega statusa resno ogrozila finančno vzdržnost pokojninskega sistema. Obstaja velika nevarnost, da bi posledično prišlo do posega v višino pokojnin. Potreben bi bil rebalans finančnega načrta ZPIZ za 2026 in proračuna za 2026 in 2027. Uvedba instituta dvojnega statusa (prehod obstoječih prejemnikov 40 % in 20 % na 100 %, in prejemnikov delne pokojnine) bo pomenila izpad za pokojninsko blagajno v višini 240 milijonov € letno.

Dvojni status se bo lahko uporabil tudi kot argument za kasnejšo uzakonitev avtomatičnega prilagajanja ciljne upokojitvene starosti 65 let oziroma 67 let, saj bi ljudje lahko neovirano delali naprej in hkrati prejeli pokojnino.

Dvojni status bi lahko predstavljal tudi argument za slabšo ureditev pokojnin v zakonu o dohodnini, po kateri upokojenci ne bodo več oproščeni plačevanja dohodnine, saj bodo poleg pokojnine imeli še druge prejemke. ZPIZ za leto 2026 navaja: »Akontacija dohodnine bo odtegnjena od pokojnin, višjih od 1.724 EUR z upoštevanjem splošne in pokojninske olajšave, prispevka za dolgotrajno oskrbo in obveznega zdravstvenega prispevka.« Pokojninska olajšava je posebna olajšava samo za prejemnike pokojnin. Višina olajšave je 13,5 % od zneska pokojnine, ki predstavlja davčno osnovo. Gre za odstotno olajšavo: višja ko je pokojnina, višja je tudi absolutna vrednost olajšave.

Predlaga se črtanje 39.a člena ZPIZ-2, ki določa izplačilo dela pokojnine. Gre za 40 % pokojnine prvih treh let po izpolnitvi obeh upokojitvenih pogojev, ki jih posameznik prejema poleg svoje plače oziroma 20 % od četrtega leta podaljšanja dalje. Gre za ukrep, ki je temelj vzdržnosti pokojninske blagajne v letih demografskega prehoda. Namesto obveznega višanja upokojitvenih pogojev ZPIZ-2 (na predlog ZSSS) omogoča prostovoljno daljšanje aktivne dobe posameznikov, ki jim to dopušča zdravje. V 2025 je kar 17.034 ljudi prejelo 40 % svoje pokojnine in 4.182 20 % svoje pokojnine²⁵ - skupaj 24.440 uživalcev dela pokojnine (10.931 žensk in 13.510 moških). Število teh, ki prostovoljno odložijo datum upokojitve, raste s stopnjo 5 % na leto. To je zelo visoka številka, saj se je npr. v letu 2025 na novo upokojilo samo 18.222 ljudi in kaže, da gre za ukrep, ki bistveno pomaga k vzdržnosti pokojninske blagajne danes in v času demografskega prehoda. Predlog črtanja 39.a člena ZPIZ-2 posega v sistem, ki je bil tripartitno usklajen v socialnem dialogu in ki v skladu s podatki daje pomembne učinke za vzdržnost pokojninskega sistema.

Prehodni 46. člen predloga ureja pravice tistih, ki trenutno že prejema del pokojnine, ker so prostovoljno podaljšali aktivno dobo. Predlaga se, da bi ZPIZ namesto 40 % dela pokojnine k plači

²⁵ ZPIZ: Letno poročilo za 2025

prišel izplačevati 100 % pokojnine v naslednjem mesecu po uveljavitvi interventnega zakona. To bi zahtevalo rebalans finančnega načrta ZPIZ za leto 2026, po vsej verjetnosti pa tudi državnega proračuna, ki mora pokriti manko v pokojninski blagajni. Negativni učinek spremembe bi se torej odrazil tako v pokojninski blagajni, kot tudi v proračunu. Ocenjujemo, da bi bile finančne posledice primerljive temu, kot da bi se nenadoma upokojilo dodatnih 24.500 ljudi, kar bi zelo verjetno ustvarilo krizne razmere na področju pokojninske blagajne.

Predlaga se, da se iz 40. člena ZPIZ-2 črtal možnost delne starostne upokojitve (npr. po 4 delovne ure na dan), zaradi uveljavitve dvojnega statusa, saj bodo lahko hkrati delali in prejeli 100 % pokojnino. Veljavni 40. člen ZPIZ-2 določa delno pokojnino, ki pa jo v praksi danes uveljavljajo zgolj obrtniki, saj delavci praviloma ne dobijo soglasja delodajalca za delno upokojitev. Ta statistika kaže, da gre za pravico zgolj ene kategorije zavarovancev.

Predlaga se, da se iz 40. člena črta možnost, da smejo delno pokojnino uveljavljati tudi prejemniki starostne pokojnine, ker bi po predlogu prejeli 100 % starostne pokojnine ne glede, ali bodo še delovno aktivni ali ne. Dovoljeno pa bi bilo, da se bodo še vedno lahko delno upokojili tisti, ki bi imeli pogoje zgolj za predčasno upokojitev. Ocenjujemo, da takšen predlog predstavlja neutemeljeno razlikovanje med kategorijami zavarovancev, saj podatki kažejo, da se delno upokojujejo izključno samozaposleni.

Predlaga se črtanje 40.a člena ZPIZ-2, ki omejuje izplačevanje dela pokojnine po 39. a členu in sicer na največ 3 leta po 40 % in nato zgolj še po 20 %. Prav tako ta člen ne dovoljuje izplačevanja dela pokojnine za čas, ko je upravičenec na dolgotrajni bolniški odsotnosti z dela. Gre za črtanje člena, ki je vsebinsko povezan s črtanjem 39. a člena, ki omogoča izplačevanje dela pokojnine k plači tistih, ki so prostovoljno podaljšali svojo aktivno dobo. Predlagatelj ne obravnava vprašanja, ali pokojnino prejema tudi tisti, ki so še aktivni, a so na dolgotrajni bolniški. Ti trenutno ne dobivajo dela pokojnine, po predlogu pa ne bi delali, a bi vseeno prejeli dva 100 % dohodka iz javnih sredstev in prispevkov.

Predlog spreminja 116. člen ZPIZ-2, ki ureja reaktiviranje upokojenca oziroma ponovni vstop upokojenca v zavarovanje. Predlog uvaja dvojni status za tiste, ki že izpolnjujejo oba upokojitvena pogoja za starostno pokojnino. Onemogoča reaktiviranje starostnih upokojencev, ker bi ti v vsakem primeru dobivali po 100 % svoje pokojnine in se jim ne bi bilo potrebno reaktivirati. Predlagatelj pa se ne izjasni, ali jim bo v primeru nadaljevanja plačanega dela ZPIZ-2 priznal možnost, da se jim novo pridobljena pokojninska doba na novo upošteva pri odmeri pokojnine.

21. člen (najnižja osnova za plačilo prispevkov za samozaposlene in kmete)

Predlaga se znižanje zavarovalne osnove za s.p. in kmete z letnim prihodkom nižjim od letne minimalne plače, v višini 45% minimalne plače, namesto 60% ob hkratni ohranitvi odmere od najnižje pokojninske osnove. Ta osnova velja za vse vrste zavarovanja (ZZZS, starševsko varstvo, zaposlovanje...), kar pomeni, da bo na izgubi tudi zdravstvena lagajna, blagajna dolgotrajne oskrbe in proračun. Koriščenje ukrepa je omejeno na enkrat v obdobju 24 mesecev. Predlagatelj navaja, da so davčne obveznosti samozaposlenih in kmetov, ki dosegajo tako nizke dohodke, neutemeljeno visoke, da v primeru delovnega razmerja del stroška nosi delodajalec, v primeru s.p. ali kmeta pa zavarovanec sam.

Po obstoječi ureditvi se za zaposlenega v delovnem razmerju z minimalno plačo in za normiranca odvedejo prispevki v višini minimalne osnove za plačilo prispevkov to je od 1.521,00 €. Višina mesečno vplačanih prispevkov tako znaša 651,00 €. V primeru, da bi samostojni podjetnik plačeval prispevke od 45 % minimalne plače pa bi v blagajne skupaj mesečno prispeval 307,00 € prispevkov.

Razlika bi znašala 344,00 € na mesec oziroma 4.123,00 € na leto. Predlagatelj napačno navaja da gre zgolj za razliko v višini 250,00 € mesečno, vprašljiva pa je tudi ocena vpliva takšne ureditve na javne blagajne, ki jo ocenjuje zgolj v višini 90 mio €. Po oceni ZPIZ bo na ta račun pobranih za 180 milijonov € manj prispevkov letno, kar je enkrat več od ocene predlagatelja.

Predlog še dodatno razširja nevarnost prekarizacije in zmanjšuje prilive v socialne blagajne in je zato v nasprotju z načelom solidarnosti. Predlagatelj neutemeljeno vleče vzporednice med delovnimi razmerji in podjetništvom. Po drugi strani je potrebno upoštevati, da s.p. že sedaj prispeva bistveno manj v socialne blagajne, je pa po drugi strani upravičen do enake obravnave kot delavec in so mu zato storitve socialne blagajne, razen prvih 30 dni bolniške odsotnosti, na voljo v enaki meri za manj prispevka. Normirani s.p. lahko npr. iz naslova socialnih transferjev že sedaj prejme več sredstev, kot posameznik na minimalni plači.

Tisti samozaposleni in kmetje, ki presegajo minimalno plačo, bi smeli zahtevati za 20 % znižanje zavarovalne osnove, od katere se jim odmerja prispevek. Takšen predlog postavlja različne kategorije zavarovancev v neenakopraven položaj, v katerem bi večje breme za vzdrževanje solidarnostnega sistema prevzemali delavci, manjše pa samozaposleni in kmeti.

22. in 23. člen (Zakon o dolgotrajni oskrbi)

Predlagatelj je predvidel ukinitve obveznega zavarovanja za DO (OZDO) za osebe, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic (tj. t. i. popoldanski s.p., in dopolnilno dejavnost na kmetiji, sobodajalce) in ukinitve OZDO za upokojece. Oprostitev plačevanja prispevkov upokojecev za DO po oceni ZPIZ znaša 70 milijonov € letno manj v blagajni dolgotrajne oskrbe. Pri tem ni predvidenih nadomeščanj izpada iz proračuna. To pomeni utiranje hitreje poti k doplačevanju storitev dolgotrajne oskrbe iz žepa uporabnikov in uporabnic, ki ga ZDOsk-1 predvideva že z letom 2028.

Odprava OZDO za subjekte s postranskimi dejavnostmi ruši enovitost sistema socialnega zavarovanja ter posega v načelo solidarnosti, tako v razdelitvi bremena med delo in kapital, kot tudi v solidarnost med generacijami. Hkrati ima predlog občutne posledice na finančnem področju, saj niti odlog začetka uporabe teh določil ZDOsk-1 na 1. 7. 2026, kakor predvideva 48. člen predloga, ne odgovarja na to, kako se bodo zagotovila potrebna sredstva za delovanje sistema DO.

Nižanje obveznosti plačevanja socialnih zavarovanj povečuje neenakost in manjša solidarnost (in eno od njegovih razsežnosti, tj. da vsak prispeva po zmožnostih, pravic in pomoči pa je deležen po potrebah) kot ustavno varovano jedro pravice do socialne varnosti. Omejevanje prispevne osnove navzgor izničuje solidarnost med osebami z višjimi in nižjimi dohodki, vodi v stopnjevanje neenakosti med osebami z nižjimi in višjimi dohodki, saj osebe z višjimi dohodki kljub omejenemu plačevanju prispevkov uveljavljajo pravice iz socialnih zavarovanj v polnem obsegu. Te določbe imajo pomembne vsebinske posledice za standarde pravic v DO, ne le neposredno finančne posledice, tj. slabljenje finančne vzdržnosti blagajne zavarovanja za DO ter ni v skladu z načelom solidarnosti.

24. člen (Zakon o delovnih razmerjih)

Predlaga se prenehanje delovnega razmerja na podlagi zakona, ko delavec izpolni pogoje za pridobitev starostne pokojnine. Delavec bo lahko delodajalcu 90 dni pred izpolnitvijo pogojev predlagal nadaljevanje delovnega razmerja, ta pa bi odločil, ali predlog sprejme ali ne.

Sistem obveznega upokojevanja, ki se predlaga, delavce postavlja v izrazito neenak položaj proti delodajalcu, saj možnost nadaljevanja delovnega razmerja pušča v celoti v rokah delodajalca. Če se ta ne bo strinjal s tem, da delavec z delom nadaljuje tudi po izpolnitvi pogojev za starostno upokojitev, se delovno razmerje ne bo nadaljevalo. Predlog hkrati s predlogom dvojnega statusa povzroča diskriminacijo in socialni dumping. Ne vsebuje namreč nobene varovalke, ki bi zagotavljala, da bo delavec delovno razmerje pri delodajalcu nadaljeval pod obstoječimi pogoji. Delodajalec bo tako lahko izkoristil svojo pogajalsko moč in dejstvo, da bo delavcu ob opravljanju dela pripadala celotna pokojnina, ter delavcu ponudil pogodbo o zaposlitvi pod bistveno slabšimi pogoji, lahko tudi za nižje delovno mesto. Hkrati pa bi takšna ureditev lahko povzročila, da bodo delavci na istih delovnih mestih opravljali delo za različna plačila – delavec, ki še ni izpolnil pogojev za višjo plačo, delavec, ki je hkrati upokojen pa za nižjo plačo, ki bo subvencionirana s strani ZPIZ, torej vseh plačnikov prispevkov v pokojninsko blagajno.

Predlog po eni strani delavce sili v upokojitev in priznava nezdržljivost delovnega razmerja in zavarovalnega primera upokojitve, po drugi strani pa omogoča dvojni status, v praksi pa odločitev o njem v celoti prepušča delodajalcu. O podobni ureditvi je tudi že odločalo Ustavno sodišče, ki je razsodilo, da je prisilno upokojevanje neustavno.

25. in 26. člen (Zakon o DDV)

Predlaga se 5% stopnja DDV za določena živila.

Ob predlogu se postavljajo vprašanja o višini izpada za državni proračun iz tega naslova, poleg tega ni predlaganih nobenih ukrepov, ki bi zagotovili, da korist od nižje stopnje DDV ne bi šla trgovcem. Ob takšnem predlogu ni nobenega zagotovila, da bi se cene za potrošnika dejansko znižale, pa tudi če bi se, bi v nekaj letih inflacija z vidika potrošnika ceno nadoknadila. Če gre za ukrep z namenom zaščite potrošnika, je torej ta neučinkovit oziroma pomanjkljiv.

Predlog tudi ne upošteva načela solidarnosti, saj ni ciljan na populacijo, ki za osnovna živila porabi večji del svojega dohodka, t.j. na tiste z najnižjimi dohodki. Predlog ukrepa enako obravnava osebe, ki so v bistveno neenakem položaju, njegov učinek pa je za posameznega potrošnika minoren, medtem ko zmanjšuje prilive v proračun.

27 do 32. člen (Zakon o zdravstveni dejavnosti)

Predlaga se odpravo omejitve razpolaganja z dobičkom za koncesionarje. V 3. členu ZZDej se predlaga črtanje določila, da morajo v okviru javne zdravstvene službe, ki se financira iz javnih sredstev in zlasti iz prispevkov za zdravstveno zavarovanje, tudi koncesionarji svojo koncesijsko dejavnost izvajati na nepridobiten način tako, da presežek prihodkov nad odhodki ta javni zavod oziroma koncesionar porabi za opravljanje in razvoj zdravstvene dejavnosti, in sicer za investicije v prostore in opremo (z namenom nenehnega izboljševanja kakovosti in varnosti zdravstvene obravnave), za stroške usposabljanja in stalnega izpopolnjevanja ter plač zaposlenih ali za tekoče stroške poslovanja. Predlog je v celoti v nasprotju z že sprejetimi stališči ZSSST, da se sredstva, zbrana s prispevki iz bruto plač, smejo porabiti izključno za zdravstveno varstvo zavarovancev in njihovih družinskih članov in ne tudi za dobičke oziroma za namene izven zdravstvenega varstva.

Predlaga se, da se v 5. členu ZZDej črtal 8. do 11. odstavek, ki določajo, da vsi v javni zdravstveni službi prevzemajo (pogodbeno sodelujejo) svoj delež zagotavljanja 24-urnega zdravstvenega varstva in to po enotni ceni. To v praksi pomeni da naj bi se koncesionarje in zasebnike v zdravstvu

razbremenilo dolžnosti v javni zdravstveni službi. Posledično bi ti lahko opravljali le toliko in tistega dela, kot bi sami želeli, in to po ceni, ki bi jo sami določili. Tak predlog odpira vrata ponovnemu zamegljevanju meje med javnim in zasebnim zdravstvom. Predvidevamo, da bodo posledično čakalne dobe daljše, zdravstvene storitve v javnem sektorju pa postopoma slabše. Predlog ni v interesu solidarnosti in razvoja javnega zdravstva.

V 29. členu ZZDej, se naj bi črtalo omejitve, da direktor javnega zdravstvenega zavoda ne sme biti izvajalec zdravstvene dejavnosti pri koncesionarju in imeti soglasja za opravljanje zdravstvenih storitev iz prvega odstavka 53.b člena tega zakona ali soglasja za sklenitev pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom (vključno z dopolnilnim delom). Tudi ta predlog podpira ponovno mešanje javnega in zasebnega zdravstva, ki po dosedanjih izkušnjah povzroča nizko storilnost teh zdravstvenih kadrov v času, ko delajo v javnem zavodu, saj več delajo v zasebni tržni dejavnosti.

V 44.f členu ZZDej se predlaga črtanje pravila, da se koncesijski program izvaja le z zdravstvenimi delavci in zdravstvenimi sodelavci, zaposlenimi pri koncesionarju, razen za primer začasnega nadomeščanja koncesionarja oziroma pri njem zaposlenih, ko se lahko sklene podjemna pogodba z zdravstvenim delavcem ali zdravstvenim sodelavcem, zaposlenim pri izvajalcu zdravstvene dejavnosti v ali izven mreže javne zdravstvene službe, javnim zavodom ali z zasebnim zdravstvenim delavcem iz 35. člena ZZDej, ne pa z zdravstvenim delavcem ali zdravstvenim sodelavcem, ki posluje kot samostojni podjetnik posameznik. Ocenjujemo, da bi črtanje te določbe dodatno prispevalo k poseganju zasebnega zdravstva v javne storitve in bi prispevalo k podaljševanju čakalnih dob.

Predlaga se sprememba 53.b člena ZZDej, ki v javnem zavodu zaposlenemu zdravstvenemu delavcu prepoveduje delo v tržni dejavnosti v zasebništvu. Po novem se pri omejitvah soglasju za dodatno delo ne omenja več tržna dejavnost. Dopolnilno delo zdravstvenega delavca, zaposlenega v javnem zavodu, se zgolj omejuje na 8 ur tedensko nad polnim delovnim časom. Z vidika kakovostnega in dostopnega javnega zdravstva gre za korak nazaj, saj odpravlja ločevanje med javnim in zasebnim zdravstvom, ki se je uveljavilo z zadnjo spremembo ZZDej.

Popolnoma se naj bi spremenil tudi 53.c člen ZZDej, ki sedaj določa, kdaj javni zavod lahko za opravljanje zdravstvenih storitev sklene podjemno pogodbo z zdravstvenim delavcem oziroma zdravstvenim sodelavcem, ki ne posluje kot samostojni podjetnik posameznik. Podjemna pogodba se trenutno v javnem zavodu lahko sklene zgolj za netržno dejavnost, predlog pa se ne omenja več prepovedi podjemnih pogodb za tržno dejavnost. Tudi s tem predlogom se želi odpraviti ločevanje zasebnega in javnega zdravstva, ki je bilo uveljavljeno prek zadnjih sprememb ZZDej.

33. in 34. člen (Omilitev cen energentov)

Za obdobje od 1.7.2026 do 31.3.2027 se predlaga nižji DDV (9,5%) za električno energijo, zemeljski plin, daljinsko ogrevanje in les za kurjavo.

Predlagano začasno znižanje stopenj DDV je edini ukrep v predlogu zakona, ki bi ga lahko označili za interventnega, saj je začasen in zasnovan kot odgovor na cenovni šok na področju energentov. Njegova glavna pomanjkljivost je v tem, da ne vsebuje mehanizma, ki bi zagotovil, da se znižanje DDV ne bo prelilo v dobičke, ampak da bo dejansko varovalo potrošnike. Druga pomanjkljivost ukrepa je v tem, da ne gre za ciljan ukrep, ampak je veljavnost določena na splošno. Predlagatelj sam navaja, da želi z ukrepom pomagati predvsem najranljivejšim, t.j. tistim z najnižjimi dohodki, vendar se to v predlogu ne odrazi. Posledično tak ukrep ni solidaren, saj bodo njegovi upravičenci tudi tisti z višjimi dohodki, ki jih podražitve energentov relativno ne bodo prizadele v tolikšni meri. Posledica neciljanosti je tudi v tem, da bo država z manjkom proračuna subvencionirala vse prebivalce enako, medtem ko bi ciljan ukrep lahko ob istem manjku v proračunu namenil več pomoči najranljivejšim.

37. in 38. člen (Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju - ZZVZZ)

Določata, da delodajalcu ne bo več potrebno plačati denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo na delu poškodovanim ali poklicno obolelim delavcem oziroma njihovim dedičem za malo malomarnost (telesne bolečine, strah, zmanjšanje življenjske aktivnosti, skaženosti ipd.). Za veliko malomarnost oziroma za naklep pa bo taka odškodnina omejena na največ 20 minimalnih plač. V skladu z sodno prakso je to 18 neto slovenskih povprečnih plač. Trenutno gre za omejitev odškodnine na največ 29.637,60 €.

Opozoriti je treba, da slovenski obligacijski zakonik ne pozna kaznovalnih odškodnin, kjer bi se priznavala večja odškodnina za veliko malomarnost. Odškodnine se odmerjajo ne glede na malo ali veliko malomarnost in ne glede na poškodbo pri delu ali prometno nezgodo enako in izključno na podlagi dokazov o intenzivnosti bolečin in ostale nepremoženjske škode. Zaradi ZIURS bo torej v bodoče delavec prejel pri enaki nematerialni škodi največ 18 neto povprečnih plač odškodnine, pri prometni nesreči pa pri težjih poškodbah s trajnimi posledicami od 20 do 80 neto plač (do 200.000 €) in pri zelo hudih poškodbah (invalidnost) od 50 do 150 in več neto povprečnih plač (trenutno do 400.000 €). Gre za določbi ZIURS, ki sta diskriminatorni do pri delu poškodovanih delavcev in izključno zmanjšujeta obveznost njihovih delodajalcev.

42. -46. členi (Začasni ukrep na področju uporabe zakona, ki ureja gostinsko dejavnost)

Nasprotujemo odlogu uporabe zadnje novele zakona o gostinstvu, s katero smo v Sloveniji uredili prekomerno in s tem škodljivo kratkotrajno oddajanje nepremičnin, ki poteka npr. prek internetnih platform Airbnb in Booking.

Predlagani odlog dodatno povečuje skepso do resničnih namenov glede izboljšanja stanovanjskih razmer, saj bo povzročil število razpoložljivih stanovanj, dobički lastnikov nepremičnin za kratkotrajno oddajanje pa se bodo verjetno še naprej kopičili in spodbudili dodatno investicijsko povpraševanje po nepremičninah – to pa bo vodilo v še nadaljnjo rast cen stanovanj in slabšanje dostopnosti.